

Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet

Arbetsmarknadsdepartementet

2015-06-15

Dokumentbeteckning

KOM(2016)248

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2004/37/EG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener eller mutagena ämnen i arbetet

Sammanfattning

Förslaget går ut på att gränsvärden för exponering revideras eller införs för 13 kemiska ämnen. De föreslagna gränsvärdena är i huvudsak acceptabla för regeringen, men regeringen verkar för att det införs ett lägre gränsvärde för krom (VI) föreningar samt en möjlighet för undantag för kvartsdamm när det gäller direktivets krav på användning av slutna och tydligt märkta behållare för lagring, hantering och borttransport av carcinogener.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Cancer är den främsta orsaken till arbetsrelaterade dödsfall i EU, och uppskattningar av den nuvarande och framtida bördan av yrkessjukdomar visar att arbetsrelaterad cancer är och förblir ett problem till följd av att arbetstagare exponeras för carcinogener. Årligen beror 53 procent av de arbetsrelaterade dödsfallen på cancer. Syftet med förslaget är att förbättra arbetsmiljön genom att minska exponeringen för carcinogena kemiska agenser i arbetet, förbättra EU-lagstiftningens ändamålsenlighet på området och skapa större klarhet och rättvisare konkurrensvillkor för ekonomiska aktörer.

Förslaget går ut på att gränsvärden för exponering revideras eller införs för 13 kemiska agenser. Enligt kommissionens konsekvensbedömning skulle cirka 100 000 liv på så sätt räddas fram till 2069. Det föreslås att gränsvärdena ska införas i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/37/EG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener eller mutagena ämnen i arbetet.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Gränsvärdena i carcinogen- och mutagendirektivet framgår av föreskrifterna om hygieniska gränsvärden (AFS 2015:7). Föreskrifterna har beslutats av Arbetsmiljöverket.

För ämnena 1,3-butadien, 2-nitropropan, akrylamid, krom (VI) föreningar, damm från hårda träslag, respirabel kristallin kvarts, eldfasta keramiska fibrer och vinylklorid finns redan lägre gränsvärden i svensk rätt än i kommissionens förslag. Dessa kan vi behålla eftersom direktivet är ett minimidirektiv.

När det gäller hydrazin och o-toludin måste man enligt föreskrifterna om kemiska arbetsmiljörisker (AFS 2011:19, ändrat och omtryckt i 2014:43) ha tillstånd från Arbetsmiljöverket för att använda det. Om direktivet antas kommer det leda till att vi i stället inför gränsvärden för dessa två ämnena och tar bort kravet på tillstånd.

Vi kommer dessutom behöva justera ner gränsvärdet för etylenoxid något, eftersom vi för detta ämne har lite högre gränsvärden i nationell rätt. En sådan justering antas dock inte skapa problem för näringslivet då justering är marginell samt att hanteringen främst sker i slutna system.

För 1,2-epoxipropan kommer vi att behöva halvera nuvarande svenska gränsvärden. En sådan justering antas dock inte skapa problem för näringslivet då hantering av 1,2-epoxipropan främst sker i slutna system.

När det gäller Brometylen har vi inget gränsvärde för det i befintlig nationell lagstiftning, så kommissionens förslag kommer leda till att ett gränsvärde måste införas. Brometylen används dock inte i Sverige.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Direktivet medför inte budgetära konsekvenser för svensk del. Inte heller EU:s budget påverkas.

2.1 Preliminär svensk stånpunkt

Regeringen stödjer framtagandet av nya gränsvärden. Det är av stor betydelse både för arbetstagarnas hälsa och för rättvis konkurrens att EU-lagstiftningen uppdateras i enlighet med den vetenskapliga utvecklingen på området.

Regeringen kan i all huvudsak stödja de föreslagna gränsvärdena.

När det gäller krom (VI) föreningar (Chromium VI Compounds) anser regeringen att gränsvärdet bör vara lägre än det föreslagna 0,025mg/m³. För detta ämne finns ingen lägsta nivå där man kan säga att arbetstagaren är utan risk att drabbas av cancer. Risken för cancer ökar vid ökad exponering (linjär dos-respons). En studie från 2003 estimerar lungcancerriken till 2 lungcancerfall per 1000 exponerade arbetstagare vid en exponering på 1 µg/m³ i 45 år. Med en linjär riskkurva skulle detta motsvara 50 lungcancerfall per 1000 exponerade arbetstagare vid en exponering på 25 µg/m³, vilket är värdet i kommissionens förslag. Regeringen kommer därför verka för att gränsvärdet för krom (VI) föreningar justeras ner.

Om kvartsdamm (Respirable Crystalline Silica Dust) kommer med på listan över carcinogener i bilaga III aktiverar detta problematiken om carcinogener i form av damm i samband med artikel 5.5 l) och m), som ställer krav om användning av slutna och tydligt märkta behållare för att skapa en säker lagring, hantering och borttransport av carcinogener och avfall innehållande carcinogener. När det gäller kvartsdamm och andra carcinogener i form av damm finns det andra effektiva sätt att hindra spridning av dammet och således inaktivera riskkällan, t ex att tillföra vatten. Artikel 5 bör öppna för möjligheten att göra undantag från kravet om slutna behållare när det gäller carcinogener i form av damm. (Ett exempel på en situation när detta kan vara praktiskt är vid gruvavfall innehållande kvartsdamm.)

2.2 Medlemsstaternas stånpunkter

Medlemsstaternas stånpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas stånpunkter

Europaparlamentets stånpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas stånpunkter

Teknikföretagen har skriftlig och under partssamråd inkommit med synpunkten beträffande kvartsdamm. Se pkt. 2.1.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 153.2 i EUF-fördraget. Rådet beslutar med kvalificerad majoritet och Europaparlamentet är medbeslutande.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Enligt kommissionen kan miniminormerna för skydd av arbetstagares hälsa mot riskerna från exponering för carcinogener inte garanteras för alla EU-arbetstagare i alla medlemsstater genom åtgärder som enbart medlemsstaterna vidtar. Åtgärder på EU-nivå för att nå målen i förslaget förefaller därför nödvändiga och i linje med artikel 5.3 i EU-fördraget. Förslaget ger dessutom mer flexibilitet i den gränsöverskridande sysselsättningen, eftersom arbetstagarna kan vara säkra på att minimikrav och minimiskyddsnivåer gäller för deras hälsa i samtliga medlemsstater. Målen för förslaget kan endast uppnås genom unionens åtgärder, eftersom detta förslag ändrar en del av EU-lagstiftningen som för närvarande är i kraft, vilket inte kan göras av medlemsstaterna själva. Regeringen har ingen invändning mot kommissionens bedömningar.

Vidare framhåller kommissionen att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen genom att medlemsstaterna enlighet med artikel 153.4 i EUF-fördraget kan bibehålla eller införa bättre normer för arbetstagarna och ta hänsyn till särskilda omständigheter i sitt land. Hänsyn har tagits, när det gäller de gränsvärden som föreslås, till vad som är genomförbart ur ett socioekonomiskt perspektiv. Regeringen har ingen invändning mot kommissionens bedömningar.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Första behandling i rådsarbetsgruppen ägde rum den 27 maj 2016. Förslaget är en prioriterad fråga för det holländska ordförandeskapet som önskar en snabb förhandlings- och beslutsprocess.

4.2 Fackuttryck/termer